

Motion till riksdagen 2021/22:2559

av **Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)**

Ansvarsfull associationsrätt

Innehållsförteckningen

Förslag till riksdagsbeslut.....	2
Motivering	3
Aktiekapital och bolagsformer	3
Ekonomiska föreningar, stiftelser och penningtvätt.....	4
Kvotering och mångfaldsredovisning.....	5
Motverka bolagsmålvakter	5
Krisberedskap inom bolagsrätten	6
Räkenskapsinformation till elektronisk form	7
Arkivering av bokföring utanför Sverige	8
Separata regler för årsbokslut i bokföringslagen.....	8

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i enlighet med motionen utreda ett optimalt krav för kapital i aktiebolag med avseende på likvidation med hänsyn till att det införts lägre krav på aktiekapital för att bilda aktiebolag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hur ökande krav på aktiekapital över tid, med avseende på likvidation, ska fungera i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur lagstiftningen kan förändras så att föreningar och stiftelser inte används för penningtvätt eller för att bekosta terrorhandlingar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens utbetalningar av stöd till föreningar och stiftelser ska redovisas offentligt för full transparens och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga företag ska tvingas kvotera sina styrelser eller sina anställda och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att så långt det är möjligt ta bort den mångfaldsredovisning som påtvingas företag och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom EU verka för att mångfaldsredovisning för företag ska tas bort och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nolltolerans mot bolagsmålvakter och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp metodiken som används för motverkande av bolagsmålvakter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för förändrad lagstiftning så att Bolagsverket ska ha möjlighet att vid registrering neka näringsverksamhet för misstänkta bolagsmålvakter och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över lagrummet för bolagsrätt i förebyggande och förbättrande syfte inför kommande kriser till gagn för företagande och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra direkt överföring av räkenskapsinformation som tagits emot på papper till elektronisk form och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra digital arkivering som inte behöver ha geografisk plats i Sverige, så att krav i stället ställs på att kunna uppvisa bokföringen vid revisorers och myndigheters förfrågan och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa separata regler för årsbokslut i bokföringslagen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Villkoren för aktiebolag ska kombinera nyföretagande och innovation, med ansvar för ekonomiska risker och delaktighet i samhällets utveckling. En viktig fråga gällande aktiebolag är startkapitalet. Det föreligger behov av en utredning som avgör vad ett optimalt startkapital för aktiebolag är ur likvidationshänseende.

Företag och föreningar åtnjuter en relativt stor frihet att forma sin verksamhet efter egna önskemål och förutsättningar, och detta är i grund och botten rimligt. Men villkoren och ramarna för aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser kan ibland utnyttjas i illvilliga syften. Politiska intressen skapar också nya villkor för dessa, vilket ibland får oönskade effekter och även kan skapa risker. Ett ramverk behövs istället som ger såväl föreningar som företag utrymme att utgöra de goda krafterna i samhället och som effektivt sätter stopp för de destruktiva krafter som tyvärr förekommer i form av ett negativt utnyttjande av systemet eller brottslighet. Det är viktigt att statens regelverk kring stöd till föreningar och stiftelser omöjliggör ett missbruk av de tilldelade medlen.

Bolag ska ha frihet att tillsätta styrelser och anställa personal utifrån behov, deras kompetens och bolagens behov. Då bolagsstyrelser tillsätts och ägarna har ett övergripande ansvar för att aktiebolaget ska fungera på bästa sätt, så ska inte aktieägarna tvingas tillsätta personer i sina styrelser på grund av ovidkommande personliga uppgifter som kön, ursprung eller liknande. All form av könskvotering och/eller kvotering av ursprung är negativ.

Det finns problem med så kallade bolagsmålvakter, vilka agerar ansiktet utåt i bolag på uppdrag av den verkliga företrädaren. Målvakterna tar i vissa fall, mot ersättning, juridiskt ansvar för företag där kriminell verksamhet bedrivs. Utgångspunkten och målet ska vara att inga bolagsmålvakter kan agera. Alla bolag som använder bolagsmålvakter ska ha näringsförbud.

Genom coronapandemin uppmärksammas olika sorters problematik för företagare, företagande och bolagsrättsliga frågor som behöver lösas. Med utgångspunkt i effekterna av coronapandemin visar det sig att det behövs förbättringar inom bolagsrätten ur krisberedskapssynpunkt. Detta för att borga för större trygghet för företag och förutsättningar för näringslivet.

Förbättringar behövs på området bokföring och redovisning. Det skulle vara många företag till gagn att möjliggöra direkt överföring av räkenskapsinformation som tagits emot på papper till elektronisk form. Ytterligare förenklingar skulle vara att möjliggöra digital arkivering som inte behöver ha geografisk plats i Sverige, så att krav istället ställs på att kunna uppvisa bokföringen vid revisorers och myndigheters förfrågan. Vidare skulle separata regler för årsbokslut i bokföringslagen förtydliga vad som gäller i de olika fallen av redovisning.

Aktiekapital och bolagsformer

Kravet på aktiekapital har sänkts. Det lägsta tillåtna aktiekapitalet i privata aktiebolag är sänkt från tidigare 50 000 kronor till 25 000 kronor. Ändringen i aktiebolagslagen trädde ikraft den första januari 2020 med anledning av proposition 2019/20:21. Syftet med ändringen skulle vara att aktiebolagsformen blir mer tillgänglig för den som driver eller vill starta ett företag och främjande av företagande. Ändringen hade sin grund i

januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

Sverigedemokraterna anser att en sänkning av kapitalkravet är i grunden bra för att fler ska kunna bilda aktiebolag, men det krävs fler åtgärder om det ska bli en lyckad reform. Det vore rimligt att aktiekapitalet höjs efter en viss tid eller vid en viss omsättning, som en utökad buffert mot tvångslikvidation och för att begränsa behovet av personlig borgen. Det finns ett stort behov av ytterligare utredning och av fler och mer djupgående förändringar av regelverket än att enbart sänka aktiekapitalet.

Ett system med en nivå för startkapital och en högre nivå för aktiekapital och likvidation förekommer i många länder och borde kunna tjäna som inspiration och utgöra utgångspunkten för en utredning. I det danska systemet finns begränsningar för bolags möjligheter att besluta om utdelning till dess att de är fullvärdiga aktiebolag med ett högre aktiekapital. Sverige kan hämta inspiration från Danmark och ta fram bättre ändamålsenliga regler för aktiebolag.

Det är viktigt att begreppet aktiebolag inte blir alltför urvattnat genom att värdet på bolagen blir för lågt. Det bör finnas ett egenvärde i aktiebolag, men samtidigt ska inte hindren vara för stora för att starta nya bolag. En alternativ lösning på denna avvägning är att å ena sidan kombinera en ny förenklad bolagsform och å andra sidan en optimerad nivå för när kontrollbalansräkning ska genomföras och när likvidation i aktiebolag ska träda in. Istället för ett lågt startkapital kan aktiebolag kompletteras med en enkel bolagsform som ska vara lämplig för uppstart och mikroföretagande utan en kapitalinsats. Med utgångspunkt för enskild näringsverksamhet ska det utredas hur en sådan bolagsform med minimala hinder för uppstart av företag skulle kunna se ut.

Med tanke på att en sänkning av startkapitalet för aktiebolag kan leda till likvidationsproblem bör en ny utredning tillsättas. Det ska utredas vad som utgör ett optimalt startkapital för aktiebolag ur likvidationshänseende, och antaget att aktiekapitalet bör höjas efter en tid som en ökad buffertvall mot likvidation bör utredningen undersöka vilken nivå för ett förhöjt aktiekapital efter en viss tid som skulle vara optimal.

Ekonomiska föreningar, stiftelser och penningtvätt

Rätten att bilda föreningar ska värnas och det är positivt med Sveriges mångåriga traditioner med ekonomiska föreningar där gemensamma intressen oftast är drivande i arbetet med att skapa något bra.

Tyvärr har det på senare tid visat sig att föreningar och stiftelser har utnyttjats för kriminella eller moraliskt förkastliga ändamål. Det kan handla om att tvätta pengar, bekosta terrorhandlingar eller tillskansa sig offentliga medel på felaktiga grunder.

Personer bakom föreningar eller stiftelser som använder dessa för olaglig verksamhet ska ställas till svars och dömas för sina brott. Så sker dock sällan, eftersom ansvarsläget för de olagliga handlingarna ofta är svårt att utreda och bevisa. Därför behövs en utredning av hur lagstiftningen kan förändras så att föreningar och stiftelser inte ska kunna användas för olaglig verksamhet. Det finns exempel på hur föreningar med högst tveksam agenda har fått stöd av våra offentliga medel, från både kommuner och staten. För att underlätta för granskande media bör också de utbetalningar av stöd till föreningar som staten eller det offentliga gör redovisas på ett överskådligt och enkelt sätt. Det kan exempelvis ske genom ett offentligt samordnat register över alla föreningar och

stiftelser som på något sätt får stöd av staten, gärna sökbart som en databas presenterad på internet. Det är viktigt att statens regelverk kring stöd till föreningar och stiftelser omöjliggör ett missbruk av de tilldelade medlen.

Kvotering och mångfaldsredovisning

Företag med minst 250 anställda har från och med år 2017 ålagts att göra mångfaldsredovisningar, där bland annat arbetet med mänskliga rättigheter, mångfald, sociala frågor, personal och jämställdhet ska redovisas. Detta bygger på proposition 2015/16:193 Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy, vars innehåll följer ett EU-direktiv. Ärendet behandlades i riksdagen i betänkandet Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy (bet. 2016/17:CU2). Mångfaldsredovisningar innehåller högst privata uppgifter om anställda och styrelseledamöter. Det handlar bland annat om att kartlägga människors kön, bakgrund och födelseland.

Experter argumenterade i juli 2020 för frivillighet framför kvotering. I en magisteruppsats har man kommit fram till att bolag som når jämställdhet under frivillighet har högre avkastning, fler styrelsemöten och högre ledamotsnärvaro. Dessutom finns indikationer på att den frivilliga vägen har mer positiva effekter på bolag, styrelse och individers möjligheter än vad som uppnås genom kvotering.

De företag som vill bör ha rätt att bortse från att kartlägga sådana privata och ibland kränkande uppgifter om sina anställda och bör istället kunna koncentrera sig på det som är viktigt för företagets verksamhet. Det viktiga bör vara att ha kompetenta arbetskamrater som kompletterar varandra på ett utvecklande sätt, oavsett kön, ursprung eller födelseland. De krav på redovisningar av så kallad mångfald som tidigare har införts är kontra-produktiva för att uppnå fullständig jämställdhet.

Företag bör arbeta med avpersonifierade ansökningar där ovidkommande uppgifter sorterats bort för att säkerställa en likvärdig rekrytering för alla. Även de efterfrågade kvalifikationerna bör vara genomtänkta och utformade på ett sätt så att de inte uppenbart missgynnar människor på grund av ovidkommande privata förutsättningar. Avpersonifierade ansökningar är också ett mycket effektivt sätt att få bort risker för jäv och annan otillbörlig påverkan. För detta kan det vara bra om staten och andra offentliga arbetsgivare uppdrar åt en lämplig myndighet att ta fram riktlinjer för hur avpersonifierade ansökningar kan fungera. Staten bör använda sig av avpersonifierade ansökningar vid alla sina anställningar.

Då bolagsstyrelser tillsätts och ägarna har ett övergripande ansvar för att aktiebolag ska fungera på bästa sätt, ska inte aktieägarna tvingas tillsätta personer i sina styrelser på grund av ovidkommande personliga uppgifter som kön, ursprung eller liknande. Därför motsätter vi oss all form av kvotering efter kön eller ursprung.

Motverka bolagsmålvakter

Det finns problem med så kallade bolagsmålvakter, vilka agerar ansiktet utåt i bolag på uppdrag av den verkliga företrädaren. Målvakterna tar i vissa fall emot ersättning och

har juridiskt ansvar för företag där kriminell verksamhet bedrivs. Vanligen används en målvakt i flera företag samtidigt.

Från och med hösten 2019 arbetar Ekobrottsmyndigheten och Kronofogdemyndigheten på ett nytt sätt för att förhindra förekomsten av bolagsmålvakter. Tidigare har bolagsmålvakter fått näringsförbud då de stått åtalade för brott. Den nya arbetsmetoden ska verka för att målvakterna får näringsförbud även då de inte står åtalade för brott, genom att myndigheterna visar att målvakterna grovt åsidosatt sina skyldigheter som företagare, till exempel om de inte betalat rätt skatt och avgifter. Det kan också göras genom att påvisa fall där målvakter suttit i styrelser som gått i konkurs.

Det har rapporterats att myndigheterna hoppas på att snabbare kunna ge målvakter näringsförbud och förhindra att de används i flera företag. Men det noteras också att det kommer att ta tid att starta upp metodiken. Arbetsmetoden bygger på att samma regelverk används men på ett annat sätt än tidigare.

I ett tillkännagivande 2021 riktades en uppmaning av bland andra Sverigedemokraterna till regeringen om att den bör återkomma till riksdagen med förslag som på ett effektivt sätt motverkar förekomsten av bolagsmålvakter. Exempelvis bör det utredas om Bolagsverket kan få större möjligheter att neka registrering av bolagsmålvakter.

Regeringen behöver omgående stödja myndigheterna i en handlingsplan för nolltolerans mot bolagsmålvakter. Metodiken som används för motverkande av bolagsmålvakter behöver följas upp, för att avgöra om önskade effekter uppnås. Om så inte är fallet behöver eventuellt lagstiftningen förändras för att säkerställa att bolagsmålvakter förhindras att agera. Utgångspunkten och målet ska vara att inga bolagsmålvakter kan agera. Det räcker inte att ”fler kan få näringsförbud” som det heter. Lagstiftningen behöver ses över så att Bolagsverket ges ökade möjligheter att vid registrering neka näringsverksamhet för misstänkta bolagsmålvakter.

Krisberedskap inom bolagsrätten

Genom coronapandemin uppmärksammas olika sorters problematik för företagare, företagande och bolagsrättsliga frågor som behöver lösas. Av den anledningen behöver det planeras för krisberedskap och möjliga förbättringar ur krissynpunkt på det bolagsrättsliga området. Detta för att förebygga eventuella problem och förbättra möjligheterna för företag inför eventuella kommande kriser. Förebyggande arbete skulle i kommande kriser underlätta krishanteringen för alla berörda.

Betänkandet Fler åtgärder för att underlätta bolags- och föreningsstämmor (bet. 2019/20:CU29) behandlades under coronapandemin våren 2020. Där bifölls regeringens förslag om att det skulle införas tillfälliga möjligheter för aktiebolag och ekonomiska föreningar att genomföra bolags- och föreningsstämmor helt utan fysiskt deltagande. Syftet var att motverka spridningen av det nya coronaviruset. Förslaget innebar att en stämma skulle kunna hållas antingen genom elektronisk uppkoppling i kombination med poströstning eller genom att aktieägarna eller medlemmarna bara deltog genom poströstning. Om en stämma hölls med enbart poströstning skulle aktieägare och medlemmar kunna ta tillvara även sina andra rättigheter via post. Det är bra.

Det vore även av vikt att undersöka hur tidsfristen för att hålla bolags- och föreningsstämmor kan förlängas, vilket Sverigedemokraterna också föreslog i samband med betänkandet i en följd motion, vilket inte bifölls. Förlängning av tidsfrist ställde sig dock

både regeringen och riksdagen bakom gällande Europabolag på EU-nivå. Bolag valde under rådande kris att skjuta fram årsstämman något i tid enligt gällande lagstiftning, på grund av osäkerhetsfaktorer. I ett av fallen fattades beslutet för att ha mer tid att utvärdera situationen och om den påverkade styrelsens förslag till stämman, såsom till exempel förslaget till utdelning. Det kan i många fall finnas fördelar med att i sådana krislägen ha möjlighet att ytterligare skjuta fram en årsstämma.

Ett annat ärende som behandlades under pandemin var Personligt betalningsansvar i aktiebolag (bet. 2019/20:CU28) som handlade om att den pågående spridningen av coronaviruset resulterat i att både små och stora företag allt oftare fick likviditetsproblem. Det fanns risk att bolagsföreträdare avvecklade livskraftiga företag för tidigt, av rädsla för att annars drabbas av ett personligt betalningsansvar. Riksdagen riktade därför ett tillkännagivande till regeringen om att göra en översyn med tillfällig inriktning av de tidsfrister i aktiebolagslagen som gäller för personligt betalningsansvar vid kapitalbrist. Även Sverigedemokraterna ställde sig bakom tillkännagivandet.

Det finns stora fördelar i att i övrigt se över gällande lagrum inom bolagsrätten, så att flera eventuella hinder kan undanröjas till fördel för bolag och företagare och det svenska näringslivets livskraftighet inför kommande kriser.

Räkenskapsinformation till elektronisk form

Regler om redovisning behöver moderniseras eftersom bokföringslagen (1999:1078) inte är anpassad till dagens digitala teknik. Det hämmar företagen då den administrativa bördan blir för stor och ineffektiv. Företag är beroende av den digitalt utvecklade omvärlden och anpassar i hög grad sin verksamhet till digitala verktyg, kanaler och plattformar. Då bokföringslagen inte är anpassad innebär bokföring och räkenskaps-hantering därför ett dubbelarbete. Dessutom tolkas bokföringslagen olika, vilket förvirrar kring räkenskapshantering. Administration och bokföring behöver anpassas till dagens moderna samhälle där digitala processer används i mycket stor utsträckning. Den tekniska utvecklingen har gått snabbt på redovisningsområdet. Program och tjänster för redovisning är utvecklade för hög effektivitet och lättillgänglighet, och även högutvecklade lösningar för elektronisk arkivering finns att tillgå.

Flera aktörer har påtalat problemen, bland andra Föreningen auktoriserade revisorer, Svenskt Näringsliv och Näringslivets regelnämnd. Många upplever de svenska arkiveringskraven som omoderna jämfört med kraven i andra länder. Det ska ställas höga krav på att räkenskaper hanteras säkert och korrekt. Inga regler som syftar till effektiviseringar får riskera att missbrukas eller användas till brottsliga ändamål, utan de ska utformas med nödvändiga säkerhetskrav. Att möjliggöra digital hantering ska medföra nödvändiga krav.

Det bör bli möjligt att direkt föra över räkenskapsinformation på papper till elektronisk form. Vinster med detta är exempelvis administrativ lättnad för företag och anställda. Hantering och arkivering av kvitton skulle exempelvis underlättas. Hantering av pappersdokument i företag vars ekonomihantering sköts centralt i en gemensam funktion utanför Sverige skulle förenklas.

Utredningen Förenklingar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen (SOU 2021:60) föreslår ett avskaffande av kravet på bevarande av ursprungligt material,

vilket möjliggör överföring i elektronisk form. Det återstår att se om förslaget resulterar i lagförslag från regeringen.

Arkivering av bokföring utanför Sverige

Bokföringslagen (1999:1078) är anpassad för äldre förhållanden som rådde innan de digitala lösningarna utvecklades. Dessa är numera under ständig utveckling, anpassade för allt mer effektiv och enkel hantering där elektronisk arkivering är möjlig och behovet inte finns av en specifik geografisk placering. Den svenska bokföringslagen behöver anpassas till rådande förhållanden i högre grad.

Dagens krav på att räkenskapsinformation ska förvaras i Sverige försvårar för många företag. Reglerna tillåter under vissa förutsättningar att räkenskapsinformation på maskinläsbara medier kan förvaras utanför Sverige; platsen ska anmälas till Skatteverket och Finansinspektionen. Det är idag vanligt med användning av ekonomisystem med internetbaserad arkivering. Den svenska bokföringslagens krav möts genom dubbelkopiering från servrar utanför Sverige till servrar i Sverige.

Enligt flera aktörer inom näringslivet innebär detta kostnader och merarbete samt extra moment inom administrationen, och det kräver stor datakapacitet. Detta blir belastande, inte minst för mindre företag med begränsade resurser. Att möjliggöra digital arkivering på en annan plats än geografiskt i Sverige medverkar därför till att underlätta för företag och näringsliv.

Vid utformning av nya regler ska höga krav ställas på säkerhet, nödvändig tillgång och att kunna uppvisa räkenskaper.

Utredningen Förenklingslag för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen (SOU 2021:60) har övervägt avskaffande av bokföringslagens krav på förvaring av räkenskapsinformation i Sverige samt krav på anmälan respektive ansökan för förvaring av elektronisk räkenskapsinformation utomlands. Utredningen bedömer dock att de skäl som talar för att de aktuella kraven bör avskaffas inte har en sådan tyngd i förhållande till de motstående intressena att kraven för närvarande bör avskaffas.

Separata regler för årsbokslut i bokföringslagen

Reglerna om hur årsbokslut ska upprättas skulle vinna på att skrivas i ett separat avsnitt i bokföringslagen. Det är skillnad på årsbokslut och årsredovisning; därav behövs inte samma regelverk. En årsredovisning är en offentlig handling, vilket inte gäller för årsbokslut. Hänvisningar görs till årsredovisningslagen där regler finns som gäller årsredovisning, även för hur årsbokslut ska upprättas. Det skapar krångliga tolkningar och oklarhet om vad som gäller vad.

Många använder bokföringslagen, även de som inte berörs av regler om årsredovisning utan använder årsbokslut, vilket utgörs av majoriteten av företagen. Det kan gälla ideella föreningar, bostadsrättsföreningar och fysiska personer som bedriver näringsverksamhet. Många som tillämpar årsbokslut gör det i förenklad form. I dessa fall är gällande regelverk som tar upp regler för både årsredovisning och årsbokslut krångligt att ta till sig och det upplevs krångligt att sälla ut det som berör regler för redovisning av den egna verksamheten med förenklat årsbokslut.

De som upprättar årsbokslut har omfattande och svårtolkade regler att ta hänsyn till. Det leder till att mycket tid och resurser läggs på tolkningar som ändå är ovissa och svåra att hantera. Många av de som tillämpar årsbokslut skulle vara behjälpta av enkla och tydligare regler som separeras från regelverket kring årsredovisning.

Utredningen Förenklingar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen (SOU 2021:60) har undersökt aspekter kring årsbokslut men inte att separera reglerna för årsbokslut från reglerna om årsredovisning.

Mikael Eskilandersson (SD)

Roger Hedlund (SD)

Angelica Lundberg (SD)